

BEZOEKADRES

Koningskade 40
2596 AA Den Haag
070 351 97 51
Nederland

POSTADRES

Postbus 93218
2509 AE Den Haag
Nederland

De leden-waterschappen

datum
25 juni 2019

ons kenmerk
101428/LB

contactpersoon
D. Moerkens

bijlage(n)
1

uw kenmerk
-

e-mail
dmoerkens@uwv.nl

betreft
afschrift

doorkiesnummer
070 351 97 43

Geachte leden

Hierbij doe ik u een afschrift van de brief inzake 'kanttekeningen veldproef muskusratten en aanbevelingen' toekomen, die op 19 juni mevrouw Admiraal is gestuurd.

Hoogachtend,

mw. L. Ait Barghane
secretaresse

BEZOEKADRES

Koningskade 40
2596 AA Den Haag
070 351 97 51
Nederland

POSTADRES

Postbus 93218
2509 AE Den Haag
Nederland

Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren
T.a.v. Mw. C. Admiraal
Postbus 85980
2508 CR Den Haag

datum
19 juni 2019

ons kenmerk
101291/LB

contactpersoon
D. Moerkens

betreft
Kanttekeningen veldproef muskus-
ratten en aanbevelingen

uw kenmerk
UIT 19.0028

e-mail
dmoerkens@uvw.nl

doorkiesnummer
06 5333 4668

Geachte mevrouw Admiraal,

Wij hebben uw brief van 7 februari 2019 met kanttekeningen veldproef muskusratten en aanbevelingen in goede orde ontvangen en besproken in de Commissie muskus- en beverratten en de ledenvergadering van de Unie van Waterschappen. We hebben ook de inzet die uw medewerker heeft geleverd in de begeleidingscommissie van de Veldproef Muskusratten zeer gewaardeerd.

Hierbij reageren wij namens de waterschappen in Nederland op uw brief. Bij de puntsgewijze beantwoording van uw kanttekeningen en aanbevelingen hebben wij gebruik gemaakt van de wetenschappers die het onderzoek hebben uitgevoerd.

1. De duur van de proef is te kort

De duur van de proef met objectbescherming was lang genoeg om proefondervindelijk te laten zien dat bestrijding momenteel de muskusrattenpopulaties laag houdt.

De stelling dat populaties regelmatig zouden instorten in natuurlijke systemen is ongenueanceerd. Er is goede literatuur waarin deze "overshoot" kritisch wordt beschouwd (McCullough 1997; Forsyth and Caley 2006). Het fenomeen lijkt inderdaad soms op te treden en wordt dan verklaard door het opraken van het voedsel. Mocht dit fenomeen - op deze wijze - daadwerkelijk relevant zijn voor de Nederlandse situatie, dan betekent dat niet dat muskusratten niet meer aanwezig zijn, of met een dichtheid waarbij geen risico's voor de veiligheid optreden.

In Bos & Gronouwe (2018) worden echter ook voorbeelden gegeven die laten zien dat muskusratten om onbegrepen reden zijn verdwenen uit hele landsdelen in Oost Europa, de Baltische staten en Scandinavië. Inzicht in de werkelijke oorzaken achter deze trends is zeer wenselijk en het is zeker de moeite waard om dit gezamenlijk met partners in deze landen verder uit te zoeken.

¹ Generic Impact Scoring System

² Environmental Impact Classification for Alien Taxa

2. Nuloptie niet realistisch

Dat het voorgestelde doel „terugdringen tot de landsgrens“ of, zoals u dat noemt, “de nuloptie” in de praktijk haalbaar is, blijkt alleen al uit de buitenlandse voorbeelden (Bos and Gronouwe 2018) en de Nederlandse praktijk.

Het is onjuist om de resultaten van de veldproef, waarin met 30% meer of minder intensief is bestreden in uurhokken van 5*5 km², te interpreteren op de wijze zoals u dat doet. De proef laat zien dat de vangsten en vangstsnelheid (catch per unit effort) aan de experimentele behandeling zijn gerelateerd omdat deze factor in de twee best passende modellen zit. De omvang van de effecten is klein, maar in de vooraf verwachte richting.

De veldproef laat echter vooral zien dat de ruimtelijke schaal waarop wordt bestreden een veel grotere invloed heeft dan de onderzoekers op voorhand hadden gedacht: de bestrijding moet op grote ruimtelijke schaal worden georganiseerd.

Zo is het op provincie niveau in Friesland al verregaand gelukt om de muskusrattenpopulatie omlaag te krijgen zodat daar nu nog maar honderden dieren (in plaats van vele tienduizenden) worden gevangen en veel minder vallen uitstaan. En dat bij een geleidelijke vermindering van inzet.

3. Preventieve maatregelen nauwelijks onderzocht

Het wordt in de modellen, rapporten en publicaties van het onderzoeksprogramma onderkend dat preventieve maatregelen een belangrijk aspect zijn.

Ook wordt onderkend dat er geschikte preventieve maatregelen denkbaar zijn. In het onderzoeksprogramma is weliswaar overtuigend naar voren gekomen dat standaard oeverbescherming niet toereikend is, maar er wordt aangenomen dat ze, als de samenleving dat wil, technisch zódanig uitvoerbaar zullen zijn dat muskusratten niet willen graven, niet kunnen graven of dat graverij getolereerd kan worden.

4. Kosten versus baten onduidelijk

In de rapportage van Bos & Gronouwe (2018) zijn twee uitvoerige analyses gegeven van kosten en baten. In die kosten en baten analyses is het scenario doorgerekend waarin op landelijke schaal de veiligheid wordt gewaarborgd door preventieve maatregelen in te zetten langs alle relevante waterkeringen.

Uit de analyses volgt dat een scenario zónder bestrijding en dus mét preventieve maatregelen, economisch gezien duidelijk de minst voor de hand liggende keuze is. Daar komt nog bij dat er onder dit scenario reële vragen overblijven over de praktische uitvoerbaarheid en de mogelijke neveneffecten op flora en fauna.

5. Preventieve maatregelen helpen ook tegen andere gravers

Het zal van de uitvoering van de maatregelen afhangen of deze claim (dat preventieve maatregelen op kwetsbare delen de waterkering beschermt tegen alle verschillende gravende dieren) werkelijkheid zal worden, maar in grote lijnen lijkt dit wel te kloppen.

Wij adviseren de waterschappen om te onderzoeken of het zinvol en wenselijk is om bij groot onderhoud van waterkeringen graafwerende voorzieningen aan te brengen. Het kan daarbij nodig of wenselijk zijn om naast waterkeringen ook andere belangrijke infrastructuur, zoals auto- en spoorwegen, preventief te beschermen.

6. Muskusrat toegevoegde waarde voor ecosystemen

De effecten van de soort muskusrat op natuurlijke ecosystemen is internationaal volgens objectieve regels vastgesteld en geschaald ten opzichte van andere invasieve exoten. De impact op ecosystemen wordt als negatief beoordeeld. In Kumschick (2015) volgens het standaard scoringssysteem (GISS)³,

³ Generic Impact Scoring System

eindigt de soort in de top vijf van dieren met de grootste impact, in Carboneras (2018), volgens de E-I-CAT principles ⁴, wordt de impact "massive" genoemd.

In Bakker & Bos (2019) wordt aangegeven dat er goede aanwijzingen zijn dat muskusratten negatieve effecten hebben op moerasontwikkeling en daaraan gerelateerde biodiversiteit. Wetenschappelijk gezien zijn die relaties echter nog niet sterk onderbouwd. Onderkend wordt dat de beoordeling van de effecten afhangt van het doel en het perspectief van de waarnemer. Niettemin lijkt het verdedigbaar om het effect van de muskusrat op habitats en biodiversiteit in Nederland mede als reden te zien om tot verwijdering van muskusratten te beslissen. Terugdringen tot de landsgrens zal zeer waarschijnlijk ondersteunend zijn voor natuurherstel door moerasontwikkeling (Bakker and Bos 2019).

7. Waterschap niet verplicht om muskusrat te doden

Het is correct dat er vanuit de Europese Verordening Invasieve Exoten geen verplichting is tot het doden van gevestigde soorten.

Het is daarentegen wél zo dat de Nederlandse overheid iets uit te leggen zal hebben aan de overige leden van de EU wanneer het bestaande beleid zódanig wordt gewijzigd dat muskusratten populaties groter kunnen worden, terwijl de voorliggende studies en kosten-baten analyses juist een beleidswijziging naar een meer intensieve bestrijding als beste optie aanwijzen.

8. Bestrijding zorgt voor veel dierenleed

Hoe kleiner de populatie muskusratten in Nederland, hoe minder dieren er hoeven te worden gedood, hoe minder vallen er uit hoeven te staan en hoe minder vismigratie zal worden belemmerd.

Onder het scenario niet-bestrijden is sterfte van dieren geen doel van het beheer, maar het zal wel voorkomen in de praktijk. De aantallen gedode dieren en de wijze waarop ze doodgaan zullen onduidelijk blijven. Bij herstelwerkzaamheden aan oevers en keringen zullen vaak holen en burchten worden open gegraven of dicht gestampt zonder enige vorm van ecologische begeleiding of mitigatie, omdat dat praktisch niet uitvoerbaar zal zijn. Dit kan dierenleed tot gevolg hebben.

Onder niet-bestrijden staan er geen vallen uit die gezet zijn door een professionele bestrijdingsorganisatie met gedragscodes en toezicht etc. Op grond van ervaringen uit het verleden en gesprekken met boeren tijdens het landelijke veldonderzoek (Bos et al. 2016) is er alle reden om aan te nemen dat er in die situatie diffuus in het land vallen geplaatst zullen worden door individuele terreineigenaren. Daar zullen kwalitatief matige en slechte vallen tussen zitten die ten dele ook onjuist geplaatst zullen zijn. Dat vergroot de kansen op dierenleed en bijvangsten. We hebben dus reden om te veronderstellen dat het alternatief van niet-bestrijden tot dergelijke onbedoelde sterfte zal leiden.

Het staat buiten kijf dat dierenleed geminimaliseerd dient te worden. Daarom werken de muskusratbestrijders van de waterschappen volgens de onlangs vastgestelde Gedragscode Wet natuurbescherming voor waterschappen en het daarop gebaseerde Ecologisch werkprotocol.

9. Geen onderscheid in gebieden

Het is correct dat er een landsdekkende aanbeveling is gedaan. Dit heeft alles te maken met de schaal waarop bestrijding moet worden georganiseerd om effectief te zijn (zie punt 2). Op Europese schaal is het echter zeer wel denkbaar dat er landschappen en regio's zijn waar er:

- c) geen problemen zijn te verwachten met de waterveiligheid als er gegraven wordt door muskusratten en;
 - d) waar de kosten van bestrijding niet tegen de baten opwegen.
- Wij pleiten ervoor om hierover op Europese schaal afspraken te gaan maken.

⁴ Environmental Impact Classification for Alien Taxa

Op 14 juni 2019 heeft de ledenvergadering van de Unie van Waterschappen, alles overwegende, besloten om de strategie voor de muskusrattenbestrijding te wijzigen naar 'terugdringen tot aan de landsgrens'. Wij zijn van mening dat daarmee de veiligheid en de biodiversiteit in Nederland en het dierenwelzijn van de soort muskusratten en andere dieren het beste gediend is.

Mocht u naar aanleiding van deze brief nog vragen hebben, dan kunt u contact opnemen met Dolf Moerkens (dmoerkens@uvw.nl 0653334668) van de Unie van Waterschappen.

Hoogachtend,

ir. A.J. Vermuë
Algemeen directeur